

ДЕРЖАВНИЙ ТОРГОВЕЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

СИСТЕМА УПРАВЛІННЯ ЯКІСТЮ

Система забезпечення якості освітньої діяльності та якості вищої освіти
сертифікована на відповідність ДСТУ ISO 9001:2015 / ISO 9001:2015

Кафедра світової економіки

ЗАТВЕРДЖЕНО

вченою радою

(пост. п. від «29» 09 2022 р.)

Ректор

 Анатолій МАЗАРАКІ

**ІСТОРІЯ МІЖНАРОДНОЇ ТОРГІВЛІ /
HISTORY OF INTERNATIONAL TRADE**

**ПРОГРАМА /
COURSE SUMMARY**

Київ 2022

**Розповсюдження і тиражування без офіційного дозволу ДТЕУ
заборонено**

Автори: С. Г. Осика, канд. юр. наук, проф.
Г.В. Дугінець, доктор екон.наук, проф.

Розглянуто і схвалено на засіданні кафедри світової економіки від 29 серпня 2022 року протокол № 1.

Рецензенти: М. В. Корж, доктор економічних наук, професор
В. І. Щелкунов., доктор економічних наук, професор, Президент
Асоціації «Український національний комітет Міжнародної Торгової Палати
(ICC Ukraine)»

**ІСТОРИЯ МІЖНАРОДНОЇ ТОРГІВЛІ /
HISTORY OF INTERNATIONAL TRADE**

**ПРОГРАМА /
COURSE SUMMARY**

Київ 2022

ВСТУП

Програма дисципліни «Історія міжнародної торгівлі» призначена для студентів ступеня вищої освіти бакалавр ДТЕУ денної форми навчання галузі знань 29 «Міжнародні відносини», спеціальності 292 «Міжнародні економічні відносини» ОП: «Міжнародний бізнес», «Міжнародний маркетинг», «Міжнародна торгівля».

Програму підготовлено відповідно до Стандартів вищої освіти України із зазначених спеціалізацій, а також освітньо-професійної програм підготовки бакалаврів ДТЕУ за освітніми програмами «Міжнародний бізнес», «Міжнародний маркетинг», «Міжнародна торгівля»

Програма складається з таких розділів:

Вступ

1. Мета, завдання та результати вивчення дисципліни (компетентності), її місце у освітньому процесі;
2. Передумови вивчення дисципліни як вибіркової компоненти освітньої програми.
3. Результати вивчення дисципліни.
4. Зміст дисципліни.
5. Список рекомендованих джерел.

1. МЕТА, ЗАВДАННЯ ТА РЕЗУЛЬТАТИ ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ (КОМПЕТЕНТНОСТІ), ЇЇ МІСЦЕ В ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ

Метою вивчення дисципліни «Історія міжнародної торгівлі» є формування економічного світогляду й мислення студентів та набуття ними ґрунтовних, систематизованих знань що до особливостей розвитку міжнародної торгівлі на засадах цивілізаційної парадигми розвитку суспільства, засвоєння ними знань курсу й методів історико економічного аналізу.

Завданням вивчення дисципліни є розгляд основних етапів становлення світових торгових відносин, виявлення їх послідовності та закономірностей розвитку між країнами. Особливу увагу приділено розгляду особливостей сучасної міжнародної торгівлі в контексті посилення процесів економічної, екологічної, науково-технічної глобалізації в міжнародних економічних відносинах.

Предметом вивчення дисципліни «Історія міжнародної торгівлі» є процес виникнення, становлення й розвитку торговельних відносин між країнами на певних етапах розвитку людства у хронологічному порядку.

2. ПЕРЕДУМОВИ ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ ЯК ОBOB'ЯЗKОВОЇ КОМПОНЕНТИ ОСВІТНЬОЇ ПРОГРАМИ

Знання

- базових знань з «Всесвітньої історії» та «Історії України»;

Вміння

- застосовувати історичний метод, що дозволить розглядати економічні явища і процеси у хронологічному порядку;
- використовувати системний підхід до аналізу міжнародної торгівлі;
- вільно працювати з широкою базою інформації, аналізувати її та робити узагальнюючі висновки;
- простежувати причинно-наслідкові зв'язки.
- вільно працювати з офісними додатками Microsoft Word, Microsoft Excel, Microsoft PowerPoint

3. РЕЗУЛЬТАТИ ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ

Дисципліна «Історія міжнародної торгівлі», як обов'язкова компонента освітньої програми, забезпечує оволодіння студентами загальними та фаховими компетентностями і досягнення ними програмних результатів навчання за відповідними освітньо-професійними програмами:

✓ Міжнародний бізнес (ОС бакалавр)

Номер в освітній програмі	Зміст компетентності	Номер теми, що розкриває зміст компетентності
Загальні компетентності за освітньою програмою		
ЗК8	Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу	2,3,4,5,6
ЗК12	Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності	1-6
ЗК13	Здатність продукувати нові ідеї, системно мислити, проявляти креативність, гнучкість	1-6
ЗК14	Здатність адекватно оцінювати і прогнозувати економічні та соціальні явища, системність у прийнятті обґрунтованих рішень	1-6
Фахові компетентності за освітньою програмою		
ФК4	Здатність обґрунтовувати особливості реалізації форм міжнародних економічних відносин на мега-, макро-, мезо- і мікрорівнях	1-6
ФК5	Здатність здійснювати комплексний аналіз та моніторинг кон'юнктури світових ринків, оцінювати зміни міжнародного середовища та вміти адаптуватися до них	1-6
ФК16	Здатність постійно підвищувати теоретичний рівень знань, генерувати й ефективно використовувати їх в практичній діяльності	1-6
ФК17	Знання вітчизняної і зарубіжної практики проведення міжнародних бізнес-операцій	1-6
ФК19	Розуміння організації діяльності суб'єктів міжнародного бізнесу в умовах глобалізації та регіоналізації	1-6
Програмні результати навчання за освітньою програмою		
ПРН 4	Систематизувати й упорядковувати отриману інформацію щодо процесів і явищ у світовому господарстві; оцінювати та пояснювати вплив ендегенних і екзогенних факторів на них; формулювати висновки і розробляти рекомендації з урахуванням особливостей національного і міжнародного	1-6

	середовища	
ПРН 7	Застосовувати набуті теоретичні знання для розв'язання практичних завдань та змістовно інтерпретувати отримані результати	1-6
ПРН 8	Розуміти, виділяти й описувати нові явища, процеси й тенденції глобального розвитку, механізми й інструменти реалізації економічної політики та світових інтеграційних / дезінтеграційних процесів, у тому числі та євроатлантичної інтеграції	1-6
ПРН 11	Обґрунтовувати власну думку щодо конкретних умов реалізації форм міжнародних економічних відносин на мега, макро-, мезо- і мікрорівнях	1-6
ПРН 23	Усвідомлювати необхідність навчання впродовж життя з метою підтримки професійної компетентності на високому рівні	1-6
ПРН 25	Презентувати результати дослідження на базі яких, розробляються рекомендації та заходи з адаптації до змін міжнародного середовища	1-6

✓ Міжнародний маркетинг (ОС бакалавр)

Номер в освітній програмі	Зміст компетентності	Номер теми, що розкриває зміст компетентності
Загальні компетентності за освітньою програмою		
ЗК2	Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.	1-6
ЗК3	Здатність навчатися та бути сучасно навченим.	1-6
ЗК8	Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.	1-6
Фахові компетентності освітньою програмою		
ФК1	Здатність виокремлювати характерні ознаки та тенденції розвитку світового господарства, особливості реалізації економічної політики та світових інтеграційних/дезінтеграційних процесів, у тому числі євроатлантичної інтеграції.	1-6
ФК2	Здатність використовувати базові категорії та новітні теорії, концепції, технології і методи у сфері міжнародних економічних відносин з урахуванням їх основних форм, застосовувати теоретичні знання щодо функціонування та розвитку міжнародних економічних відносин.	1-6
ФК3	Здатність виявляти особливості функціонування середовища міжнародних економічних відносин та моделей економічного розвитку.	1-6
Програмні результати навчання за освітньою програмою		
ПРН 1	Відповідально ставитися до професійного самовдосконалення, усвідомлюючи необхідність навчання впродовж усього життя, проявляти толерантність та готовність до інноваційних змін.	1-6

ПРН 8	Розуміти, виділяти й описувати нові явища, процеси й тенденції глобального розвитку, механізми й інструменти реалізації економічної політики та світових інтеграційних / дезінтеграційних процесів, у тому числі та євроатлантичної інтеграції	1-6
ПРН 10	Ідентифікувати та виокремлювати особливості функціонування суб'єктів міжнародних відносин та моделей їх економічного розвитку.	1-6
ПРН 16	Демонструвати знання про стан досліджень міжнародних економічних відносин та світового господарства у міждисциплінарному поєднанні із політичними, юридичними, природничими науками.	1-6
ПРН 23	Презентувати результати дослідження на базі яких, розробляються рекомендації та заходи з адаптації до змін міжнародного середовища	1-6

✓ Міжнародна торгівля (ОС бакалавр)

Номер в освітній програмі	Зміст компетентності	Номер теми, що розкриває зміст компетентності
Загальні компетентності за освітньою програмою		
ЗК1	Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні;	1-6
ЗК2	Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.	1-6
ЗК8	Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу	1-6
Фахові компетентності освітньою програмою		
ФК1	Здатність виокремлювати характерні ознаки та тенденції розвитку світового господарства, особливості реалізації економічної політики та світових інтеграційних/дезінтеграційних процесів, у тому числі євроатлантичної інтеграції.	1-6
ФК2	Здатність використовувати базові категорії та новітні теорії, концепції, технології і методи у сфері міжнародних економічних відносин з урахуванням їх основних форм, застосовувати теоретичні знання щодо функціонування та розвитку міжнародних економічних відносин.	1-6
ФК3	Здатність виявляти особливості функціонування середовища міжнародних економічних відносин та моделей економічного розвитку.	1-6
Програмні результати навчання за освітньою програмою		
ПРН 1	Відповідально ставитися до професійного самовдосконалення, усвідомлюючи необхідність навчання впродовж усього життя, проявляти толерантність та	1-6

	готовність до інноваційних змін.	
ПРН 8	Розуміти, виділяти й описувати нові явища, процеси й тенденції глобального розвитку, механізми й інструменти реалізації економічної політики та світових інтеграційних / дезінтеграційних процесів, у тому числі та євроатлантичної інтеграції	1-6
ПРН 10	Ідентифікувати та виокремлювати особливості функціонування суб'єктів міжнародних відносин та моделей їх економічного розвитку. Ідентифікувати та виокремлювати особливості функціонування суб'єктів міжнародних відносин та моделей їх економічного розвитку.	1-6
ПРН 16	Демонструвати знання про стан досліджень міжнародних економічних відносин та світового господарства у міждисциплінарному поєднанні із політичними, юридичними, природничими науками.	1-6
ПРН 23	Презентувати результати дослідження на базі яких, розробляються рекомендації та заходи з адаптації до змін міжнародного середовища	1-6

4. ЗМІСТ ДИСЦИПЛІНИ

Тема 1. Зародження і розвиток торгівлі в додержавний період.

Поняття «торгівлі». Товарне господарство. Первісні світові торговельні шляхи. Торгівля як зв'язуюча ланка всіх типів, видів та форм економічної діяльності. Нерівномірне розселення племен (родових спільнот), розміщення природних ресурсів, різниця в природно-географічних умовах проживання як об'єктивні умови міжнародного поділу праці та зародження первісної міжнародної торгівлі (торгівля обсидіаном, деревиною, міддю тощо). Первісні товарні господарства. Швидке зростання населення, стрімкий розвиток його нових потреб, зародження та розвиток товарного виробництва.

Перша технічна революція – поява колеса та колісного транспорту, поява човнів та морських суден. Вдосконалення інструментів як фактор розвитку товарного виробництва і торгівлі.

Обмін в первісному суспільстві як домінуючий вид первісної торгівлі. Реципрокний (взаємний) обмін. Торгівля дарування. Храмова торгівля. Престижне споживання. Редістрібуція (перерозподіл). Поява надлишкового продукту як фактор прискорення розвитку міжнародної торгівлі. Поява перших грошей. Зародження і розвиток перших держав. Розвиток соціальної інфраструктури родових племен. Поступова трансформація в квазідержані утворення на прикладі убейського періоду.

Список рекомендованих джерел:

Основний: 1-5

Додатковий: 6,7,8,10, 12-15, 19, 34, 40, 45, 50, 57, 68

Інтернет-ресурси: 71-75.

Тема 2. Міжнародна торгівля у Стародавньому та Античному світі.

Мідь, бронза, залізо та сталь – фактори інтенсифікації і розширення товарно-географічної структури міжнародної торгівлі цього періоду. Шумеро-аккадсько-асіро-вавилонські царства та імперії. Друга технологічно-інформаційна революція. Поява писемності. Введення одиниць виміру часу, єдиної системи об'єму, ваги, довжини, астрономічного орієнтування при перевезенні товарів. Створення та розвиток торговельного законодавства. Введення та розвиток письмових торговельних контрактів. Формування та розвиток срібно-грошової системи як фактор прискореного розвитку міжнародної торгівлі. Введення системи різноманітних торговельних платежів, розвиток кредитних відносин та банківської справи. Введення та розвиток податкової, митної систем, бухгалтерського обліку та торговельної складської і портової діяльності.

Інтенсивний розвиток меліорації як фактор створення надлишкового продукту для міжнародної торгівлі. Розподіл праці в торговельній діяльності та поява торговельних спеціалізацій. Тамкари. Відображення торговельних взаємовідносин в кодексі Хаммурапі (системоутворюючий кодекс всіх законів древньовавилонського періоду). Поява торговельних товариств, торговельних домів, первинних торговельних банків та їх родових об'єднань.

Особливості торгівлі держави Харапі - Мухандо-Джеро з державами Месопотамії через Дельмун (суч. Бахрейн) і Маган (суч. Оман) за участю Сабейських (суч. Ємен), Ефіопських держав та держави Елам як приклад найбільшого торговельного ареалу цього періоду.

Древній Єгипет як один з центрів міжнародної торгівлі. Торговельні зв'язки з державами Близького сходу, фінікійською державою, егейськими племенами, що населяли острова Егейського моря, а також області материкової Греції. Торговельні шляхи в стародавньому Єгипті. Шлях пахоців. *Via Maris* «Шлях моря». *Via Regia* «Царський шлях». Побутова стародавніх каналів між Червоним та Середземним морями. Єгипетська зернобанківська система як найдавніший урядовий центральний банк. Система рахунків регіональних зернових банків, пептокен-записи. Державні банки Стародавнього Єгипту (банки Фараонів та жреців). Приватні банки Єгипту.

Виникнення Персидської імперії на території Нововавилонської імперії (Близький схід) та Стародавнього Єгипту. Роль Персидської імперії в поширенні та розвитку міжнародної торгівлі того періоду, особливо її європейського напрямку.

Фінікійська держава як перша морська торговельна держава та її вплив на появу пізніших морських держав етрусків, мікенців, мінойців (на першому етапі розвитку елінської цивілізації). Морські експедиції. Фінікійські колонії. Міста факторії. Друга інформаційна революція. Фінікійський фонетичний алфавіт як чинник якісного прискорення торговельної комунікації і взаємодій. Зародження системи середземноморських банків та банківських династій.

Участь Древнього Китаю у стародавній міжнародній торгівлі. Особливості торгівлі Китаю по сухопутним і морським шляхам, передумови зародження перших шовкових шляхів (сухопутного і морського). Монополізація торгівлі

чаєм, фарфором та шовком. Використання в торгівлі металевих грошей, розвиток акредитивів. Міські ринки як центри торгівлі. Основні торговельні зв'язки Стародавнього Китаю. Стародавня Індія та її торговельні зв'язки.

Грецька торговельна колонізація Причорномор'я (територія Східної України). Торговельні центри у VII—VI ст. до н. е. Мілет, Хіос, Самос, Корінф, Афіни. Морська торгівля як фактор розширення сировинної бази і розвитку торгівлі. Боротьба Союзів Грецьких Держав за торгівлю зерновими та іншим продовольством, а також з країнами Азії та Східної Африки. Поява металевих грошей. Система цін та ваги. Розвиток торговельно-кредитних відносин. Торговельні зв'язки Карфагену-Струрії.

Імперія Олександра Македонського та його деміургів в процесі розвитку міжнародної торгівлі того періоду. Римська Республіка (пізніше Римська Імперія) в світовій торгівлі VIII ст. до н. е - VI ст. н. е. Римська Імперія як Перша торговельна Імперія світу. Домінування імпорту над експортом. Товарний склад торгівлі та основні торговельні центри в стародавньому Римі. Напрямки торговельних зв'язків. Торгівля Риму з країнами Азії. Перший «шовковий шлях» з Китаю. Від'ємний торговельний баланс як один з факторів занепаду Західної Римської імперії. Заснування Імператором Костянтином Великим нової столиці (Novo Roma пізніше Константинополь) Західної Римської Імперії в містечку Візантум. Закладення основ Східної Римської Імперії - Візантії.

Список рекомендованих джерел:

Основний: 1-5

Додатковий: 6-10, 12-19, 20, 24, 26, 29-31, 34, 38-41, 45, 49, 50, 54-56, 57-58, 60, 62, 64, 65, 67-69.

Інтернет-ресурси: 71-75.

Тема 3. Торговельні відносини в Середні століття.

Візантійська імперія та розвиток міжнародної торгівлі як її основи. Торгівля зерном, металами, коштовностями, спеціями, пахощами. Реекспорт шовкової тканини. Константинополь - «Золотий міст» між Сходом та Заходом. Торгові центри імперії: Олександрія в Єгипті, Антіохія в Сирії, Едесса в Північній Месопотамії, Тир і Бейрут у Фінікії, міста Малої Азії - Ефес, Смірна, Нікея, Нікомідія, а в європейській частині імперії - Солунь Коринф. Торгівля зі державами Причорномор'я і Кавказу, а також Індією (через Сасанідів та арабів). Кодифікація римського торговельного законодавства Імператором Юстиніаном. Поступове переміщення центру торгівлі з Константинополя до Багдаду, Єгипту і Ліванту. Піднесення італійських міст-портів та поступовий занепад візантійської торгівлі.

Генуезька торговельно імперія. Візантійська республіка. IV Хрестовий похід та утворення Венеціанської торговельної імперії – монополії міжнародної торгівлі між Європою, Східною Африкою та Азією.

Основні напрямки торгівлі європейських держав (шлях «із Варяг в Греки»), як основа формування Давньоруської держави; Левантійська торгівля;

Готська держава, Гунський, Тюркський, Аварський, Булгарський та Хозарський каганати. Північний торговельний шлях «Із Хазар в Варяги».

Виникнення та швидке поширення Ісламу в країнах Африки та Азії. Домінування ісламських держав в міжнародній торгівлі з кінця VIII ст. до середини XVI ст. нашої ери. Центри «ісламської торгівлі»: Багдад, Дамаск, Мекка, Бухара, Аден. Торгові центри Близького Сходу, Північної Африки, Південно-Східної та Середньої Азії. Основні торговельні шляхи. Другий «шовковий шлях» (морський й сухопутний). Основні шляхи торгівлі прянощами, золотом та сріблом. Контон як центр міжнародної торгівлі Китаю. Винахід компасу. Основні учасники торговельних відносин та номенклатура товарів в міжнародній торгівлі того часу. Вплив міжнародної торгівлі на темпи промислового, технологічного, політичного і культурного розвитку країн-учасниць.

Хрестові походи. Відродження європейської торгівлі у XI-XII ст. Основні центри міжнародної торгівлі: Амальфі, Венеція, Генуя, Флоренція, Сієна. Вплив торговельних і банківських домів на розвиток міжнародної торгівлі Європи. Союзи-гільдії купців, промислових цехів. Ганзейська торгівля. Міста Ганзейського союзу. Ярмарки як регулярні центри міжнародної торгівлі в Європі.

Пандемій чуми в Європи як наслідок інтенсифікації міжнародної торгівлі країн Європи та Південної і Центральної Азії. Роль пандемій чуми в скороченні і занепаду міжнародної торгівлі Європи.

Список рекомендованих джерел:

Основний: 1-5

Додатковий: 6-10, 11, 13-19, 24-26, 28, 30, 34, 39-41, 45, 47, 50, 55, 59-60, 62, 64, 67-68.

Інтернет-ресурси: 71-75.

Тема 4. Завершення Середніх століть та початок нових часів.

Передумови та безпосередні торговельні причини великих географічних відкриттів. Географічні відкриття як початок створення Європейських колоніальних імперій. Утворення Португальської, Іспанської, Французької, Голландської та Британської колоніальних імперій. Ост-Індські та Вест-Індські компанії цих колоніальних імперій як перше покоління транснаціональних компаній. Їх діяльність в завершенні торговельної глобалізації світу.

Відкриття морського шляху в Індію Васко да Гамою. Лісабон – центр міжнародної торгівлі з Індією, Америкою та Китаєм. Роль Іспанії, Нідерландів та Англії як центрів світової торгівлі. Переміщення світових торгових шляхів у XVI ст. із Середземного моря до Атлантичного, Індійського та Тихого океанів. Купці, як відкривачі нових торговельних шляхів. Торговельний капітал. Поява і розвиток перших транскордонних банків як форма становлення фінансового капіталу і фактор інтенсифікації міжнародної торгівлі.

Економічні та демографічні наслідки утворення та функціонування Колоніальних імперій. «Революція цін» і її наслідки для регіонів, галузей

економіки, різних соціальних груп. Буржуазні революції в Нідерландах (1566-1609 pp.), Англії (1640-1660 pp.), та їх вплив на розвиток промисловості та торгівлі. Розвиток суднобудівництва торговельного флоту в Голландії та її роль «світового перевізника». Торговельно-фінансова діяльність Голландської Ост-Індської та Вест-Індської компаній, Північної Гренландської компанії Голландії, Британської Ост-Індської та Вест-Індської компаній, Французької Ост-Індської та Вест-Індської компаній, Шведської, Датської, Португальської Ост-Індської та Вест-Індської компаній. Навігаційний Акт (1651 р.) та його роль в забезпеченні панування Англії в світовій торгівлі.

Торгівельні війни між Англією та Голландією (1652 р. та 1672 р.). Вплив Голландії на прискорення розвитку Британської колоніальної імперії. Швидкий перехід на виробництво та торгівлю товарами масового споживання. Торгівля кавою на початку XVII ст. Торгівля чаєм, бавовняними та вовняними тканинами. Прискорене формування сучасної банківської системи. Створення Банку Англії як першого Центрального Банку в Європі. Використання державного боргу як регулятора торгівлі з іншими країнами. Роль Ісаака Ньютона в створенні та функціонуванні Банку Англії.

Роль мануфактурного виробництва в розвитку нових форм торгівлі. Подальший розвиток товарних бірж, поява та розвиток фондових бірж в Західній Європі. Колоніальна торгівля. Торговельні факторії. «Цукровий пояс» в Карибському басейні та торгівля цукром. Торгівля прянощами. Вплив піратства на колоніальну торгівлю. Розвиток работоргівлі як частини трансатлантичної торгівлі. Вплив розширення і прискорення товарообміну на розвиток європейських і не-європейських держав на прикладах Османської імперії, Тюркських імперій, Китаю, Індії та країн Північно-Східної Азії.

Список рекомендованих джерел:

Основний: 1-5

Додатковий: 6-11, 14-15, 19, 22-24, 27-28, 33, 38-40, 42, 44, 47, 49, 52-53, 56, 59, 62-66, 68, 70.

Інтернет-ресурси: 72, 74.

Тема 5. Світова торгівля в XVIII-XIX сторіччя.

Європейські мануфактури на прикладі Англії. Промислова революція XVIII ст. Перехід від мануфактури до фабрики. Розподіл на індустріальні, аграрні країни, та країни-постачальники природних ресурсів. Введення та удосконалення механізмів «ножиці цін» в торгівлі індустріальних країн та країн-постачальників ресурсів. Виникнення та розвиток фінансово-промислових та фінансово-торговельних центрів.

Переважаючі темпи зростання зовнішньої торгівлі над зростанням промислового виробництва. Поширення протекціонізму та торговельні війни XVIII - XIX ст. в колоніальних імперіях.

Епоха Буржуазних революцій в європейських метрополіях світових колоніальних імперій як чинник ризької інтенсифікації міжнародної торгівлі та її перетворення у світову торгівлю.

Поява республік і конституційних монархій. Актуалізація міжнародних відносин. Завершення колоніального поділу світу, боротьба за його переділ. Третя науково-технічна революція 70-90-і рр. XIX ст.

Війна за незалежність північноамериканських колоній (1775-1783) і утворення США (1776). Швидкий індустріальний та торговельний розвиток США. Перший та Другий Банк США як клони Банку Англії в розвитку торгівлі банківської системи та фондових бірж США. Торговельно-промислова та банківська експансії США у країни Південної, Центральної та Латинської Америки. Доктрина Монро. Вхід США в п'ятірку найбільш розвинутих країн наприкінці XIX ст. - початку XX ст. Утворення промислових та фінансових холдингів в цей період. Створення Федеральної резервної системи США.

Поява нових європейських колоніальних імперій: Німеччина, Австро-Угорщина, Італія, Російська Імперія. Торговельні відносини, торговельні і валютні війни між Європейськими колоніальними імперіями та Османською імперією.

Список рекомендованих джерел:

Основний: 1-5

Додатковий: 6, 7, 10-11, 14, 19, 21, 23-24, 27-28, 40, 43, 44, 46, 56, 59, 61, 63, 65, 66, 70.

Інтернет-ресурси: 72.

Тема 6. Світова торгівля після Першої світової війни

Вплив ліквідації Великих Колоніальних Імперій (Австро-Угорський Імперії, Російської та Османської Імперій) на світову торгівлю. Створення СРСР та участь у світовій торгівлі. Початок розпаду британської, Французької, Голландської Імперій та наслідки для світової торгівлі. Початок домінування США у світовій торгівлі та світовій фінансовій системі. Велика депресія в США та її вплив на світову фінансово-торговельну систему. Світова торговельно і валютна війна провідних країн світу 30-х років XX сторіччя. Перші кроки США по створенню двосторонніх зон вільної торгівлі. Новий курс Президента США Рузвельта.

Трансформація світової торговельної і валютної війни у Другу світову війну. Наслідки Другої світової війни для світових торговельних відносин. Створення Бреттон-Вудської системи з метою фінансового регулювання світової торгівлі. Започаткування СОТ через ГАТТ як систему угод та міждержавну організацію. Остаточне формування США як домінуючої країни світової економіки. Створення соціалістичної торговельно-економічної системи. «Холодна війна» та її вплив на світову торгівлю.

Список рекомендованих джерел:

Основний: 1-5

Додатковий: 6-7, 10, 28, 32, 35-37, 40, 48, 51-52, 56, 61, 63, 66.

Інтернет-ресурси: 72.

5. СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНИХ ДЖЕРЕЛ¹

Основний

1. Джеджора О. Історія Європейської Цивілізації. Л. : Львівська Богословська Академія, Інститут історичних досліджень Львівського держ. ун-ту ім. Івана Франка, 1999. 447 с.
2. Філіпенко А.С. Міжнародні економічні відносини: Історія. Теорія. Політика: Підручник/А.С. Філіпенко. – К.: Либідь, 2019. – 960 с.
3. Ashmarov I. A. History of Economics: textbook. Moscow, Berlin: Direct Media. 2018, 492 p.
4. History of World Trade Since 1450. Ed. By John J. McCusker. Detroit, Mich.: Thomson Gale, 2006. 2 vols. - 905 p.
5. William J. Bernstein. A Splendid Exchange: How Trade Shaped The World - London: Atlantic Books, 2008. 400 p.

Додатковий

6. Гутник М. В. Золото в історії торгівлі : дис. – Національний технічний університет" Харківський політехнічний інститут", 2017.
7. Квач Я., Грималюк А., Еволюція міжнародної торгівлі// Зовнішня торгівля: економіка, фінанси, право. 2017. № 4. С. 47-57
8. Мельник Н. Історія виникнення і розвитку міжнародної системи обліку //Журнал європейської економіки. 2017. Т. 12. №. 4. С. 507-518.
9. Нагорна А. О., Славко А. С. Торговля людьми: історія протидії на універсальному та регіональному рівнях: дис. Сумський державний університет, 2020.
10. Черкашина Н.К. Економічна історія: Навчальний посібник.-vКиїв: ЦУЛ, 2002.-193 с.
11. Ahamed L. Lords of Finance: The bankers who broke the world. Random House. 2009.
12. Algaze G. The Uruk world system: The dynamics of expansion of early Mesopotamian civilization. – Chicago : University of Chicago Press, 1993. – С. 169.
13. Amin M. A. Ancient trade and trade routes between Egypt and the Sudan, 4000 to 700 BC. Sudan Notes and Records, 1970, 51, 23-30.
14. Asimov I. Realm of measure. – Houghton Mifflin Harcourt, 1960.
15. Asimov I. Words from the Myths. – EM Hale Company, 1966.
16. Asimov I. The Greeks; a Great Adventure. – Houghton Mifflin Harcourt, 1965.
17. Asimov I. The Roman Republic. – Houghton Mifflin Harcourt (HMH), 1966.
18. Asimov I. The Egyptians. – 1967.
19. Asimov I., White F. The march of the millennia: A key to looking at history. – Walker, 1991.
20. Avari B. India: The Ancient Past: a History of the Indian Subcontinent from C. 7000 BCE to CE 1200. Routledge. 2016
21. Baskes J. Staying Afloat: Risk and Uncertainty in Spanish Atlantic World Trade, 1760-1820. Stanford University Press. 2013

¹ Курсивом виділені джерела, які знаходяться в бібліотеці ДТЕУ

22. Barrow I. *The East India Company, 1600–18*. 2017.
23. Barber W. J. *British economic thought and India, 1600-1858: a study in the history of development economics*. Oxford University Press. 1975.
24. Beckwith C. I. *Empires of the silk road: A history of central Eurasia from the Bronze Age to the present*. Princeton University Press, 2009.
25. Bell C. *Phoenician trade: the first 300 years. Dynamics of Production in the Ancient Near East, 1300-500*. 2016.
26. Bernstein W. J. *A splendid exchange: How trade shaped the world*. – Grove/Atlantic, Inc., 2009.
27. Bowen, H. V. (2005). *The business of empire: the East India Company and imperial Britain, 1756–1833*. Cambridge University Press.
28. Bloomfield, A. I. (1994). *Essays in the history of international trade theory*. Books.
29. Chugg A. *Alexander the Great in India: A Reconstruction of Cleitarchus*. – Lulu.com, 2009.
30. Chuan, H. S., & Kraus, R. A. *Mid-Ch'ing Rice Markets and Trade: An Essay in Price History*. Brill. 2020.
31. Das S. K. *The economic history of ancient India*. – Genesis Publishing Pvt Ltd, 2006.
32. Dam, K. W. *Cordell Hull, the Reciprocal Trade Agreement Act, and the WTO*. 2004.
33. Dry S. *The Newton Papers: The Strange and True Odyssey of Isaac Newton's Manuscripts*. Oxford, 2014. 238 p.
34. Dumitru, I. A., & Harrower, M. *Mapping Ancient Production and Trade of Copper in Oman and Obsidian in Ethiopia*. In *Stories of Globalisation: The Red Sea and the Persian Gulf from Late Prehistory to Early Modernity* (pp. 74-94). Brill. 2018.
35. Estevadeordal, A., Frantz, B., & Taylor, A. M. (2003). *The rise and fall of world trade, 1870–1939*. *The Quarterly Journal of Economics*, 118(2), 359-407.
36. Federico G., Tena-Junguito A. *World trade, 1800-1938: a new synthesis //Revista de Historia Económica-Journal of Iberian and Latin American Economic History*. – 2019. – T. 37. – №. 1. – C. 9-41.
37. Fox, J., & Sklar, A. (2009). *The myth of the rational market: A history of risk, reward, and delusion on Wall Street* (p. xi). New York: Harper Business.
38. Gardner, B. (1990). *The East India Company: A History*. Marboro Books.
39. Green, N. (2015). *From the Silk Road to the Railroad (and Back): The means and meanings of the Iranian encounter with China*. *Iranian Studies*, 48(2), 165-192.
40. Helpman, E. (2011). *Understanding global trade*. Harvard University Press.
41. Heing, B. (2017). *Phoenician Trade Routes*. Cavendish Square Publishing, LLC.
42. Huang, A. L., & Jahnke, C. (Eds.). (2014). *Textiles and the Medieval Economy: Production, Trade, and Consumption of Textiles, 8th_16th Centuries* (Vol. 16). Oxbow Books.
43. Israel, J. I. (1989). *Dutch primacy in world trade, 1585-1740*. Clarendon Press.
44. Koot, C. J. (2011). *Empire at the Periphery: British Colonists, Anglo-Dutch Trade, and the Development of the British Atlantic, 1621-1713* (Vol. 1). NYU Press.

45. Laursen, S., & Steinkeller, P. (2017). *Babylonia, the Gulf Region, and the Indus: Archaeological and Textual Evidence for Contact in the Third and Early Second Millennium BC*. Winona Lake: Eisenbrauns.
46. Lockley, T. J. (2000). Trading Encounters between Non-Elite Whites and African Americans in Savannah, 1790-1860. *The Journal of Southern History*, 66(1), 25-48.
47. Liu X. *The Silk Road in world history*. – Oxford University Press, 2010.
48. Linn, J. G. (2019). *Cordell Hull and His Legacies* By Galen Spencer Hull Ph. D. 2018 AC Publishing ISBN 978-0-9998470-4-6, 232pp.
49. Lawson, P. (2014). *The East India Company: A History*. Routledge.
50. Margariti R. E. *Aden & the Indian Ocean trade: 150 years in the life of a medieval Arabian port* (Vol. 6). Univ of North Carolina Press. 2007. – T. 6.
51. Meier B. *The great transformation: The political and economic origins of our time*. 2008
52. North D. C., Thomas R. P. *The rise of the western world: A new economic history*. – Cambridge University Press, 1973.
53. O'Rourke K. H. *Economic history and contemporary challenges to globalization* // *The Journal of Economic History*. – 2019. – T. 79. – №. 2. – C. 356-382.
54. Ong, A. (1993). On the edge of empires: Flexible citizenship among Chinese in diaspora. *positions: east asia cultures critique*, 1(3), 745-778.
55. Palermo, R. (2019). *On the Edge of Empires: North Mesopotamia During the Roman Period* (2nd–4th c. CE). Routledge.
56. Pomeranz, K., & Topik, S. (2017). *The world that trade created: Society, culture, and the world economy, 1400 to the present*. Routledge.
57. Ratnagar, S. (1981). *Encounters, the westerly trade of the Harappa civilization*. Oxford University Press, USA.
58. Ratnagar, S. (2004). *Trading encounters: From the Euphrates to the Indus in the Bronze Age*. Oxford University Press.
59. Rose, S. (2010). *For All the Tea in China: How England Stole the World's Favorite Drink and Changed History*. Penguin
60. Roy, T. (2018). *A business history of India: enterprise and the emergence of capitalism from 1700*. Cambridge University Press.
61. Schwab, K. *How Can We Embrace the Opportunities of the Fourth Industrial Revolution?*. World Economic Forum, Geneva. Vol. 7. 2016.
62. Sheriff, A. (1987). *Slaves, spices and ivory in Zanzibar: Integration of an East African commercial empire into the world economy, 1770–1873*. Ohio University Press.
63. Smith, A. K. (2019). *Creating a World Economy: Merchant Capital, Colonialism, and World Trade, 1400-1825*. Routledge.
64. Torr, G. (2018). *The Silk Roads: A History of the Great Trading Routes Between East and West*. Arcturus Publishing.
65. Tuck, P. J. (1998). *The East India Company, 1600-1858: Problems of Empire: Britain and India, 1757-1813* (Vol. 2). Taylor & Francis.
66. Tweedie, S. (1994). *Trading Partners: Australia and Asia, 1790-1993*. Univ of New South Wales.
67. Young, G. K. (2003). *Rome's Eastern Trade: International Commerce and Imperial Policy 31 BC-AD 305*. Routledge.

68. Wade G. An early age of commerce in Southeast Asia, 900-1300 CE //Journal of Southeast Asian Studies. – 2009. – С. 221-265.
69. Waddell L. A. Egyptian civilization its Sumerian origin and real chronology. – Read Books Ltd, 2012.
70. Wellington, D. C. (2006). French East India Companies: A Historical Account and Record of Trade. Lanham, MD: Hamilton Books

Интернет-ресурсы

71. Cartwright, M. Trade in the Roman World. URL: <https://www.ancient.eu/article/638/trade-in-the-roman-world/>
72. History of the multilateral trading system. URL: https://www.wto.org/english/thewto_e/history_e/history_e.htm
73. Mark, J. J. (2018). Mesopotamia. Ancient History Encyclopedia. URL: <https://www.ancient.eu/Mesopotamia/>
74. Mark, J. J. (2016). Ancient China. Ancient History Encyclopedia. URL: <https://www.ancient.eu/article/1079/trade-in-ancient-egypt/>
75. Van der Spek, R. J. (2005). Commodity prices in Babylon 385–61 BC. International Institute of Social History, URL: <http://www.iisg.nl/hpw/babylon.php>.